

vedtager en Lov som denne uden denne Tilføjning, saa kan Husbonden kommandere det til det strengeste Arbejde saavel paa Marken som i Laden, ikke alene under Gudstjenesten, men hele Dagen. Dette vil jeg ikke lade staa saaledes, uden at jeg ved mit lille Bidrag vil søge at faae det endret. Jeg veed godt, at der kan komme uhyre mange Indvendinger; man kan sige: ja, det kan være godt nok ment, men det kan bedirke det Modfatte af, hvad Forslagsstillerne have tænkt sig. Ja, dersom man kan sige dette om dette Forslag, saa kan man sige det om saa uhyre mange andre Forslag, og man kan sige, at de humane Husbonde ikke behøve den Slags Lovforskrifter for at vise sig humane lige overfor deres Lyende; dette indrømmer jeg ubetinget; men vil man gjøre dette gjældende, saa gjør jeg med samme Net gjældende, hvad skulle vi saa med denne Lov. Forudsætter man en human Følelse hos Husbonderne, saa maa man forudsætte det Samme hos Befolkningen i Almindelighed, saaledes at det ikke bliver nødvendigt ved en Lov at foreskrive, at Ingen maa forstyrre Helligdagens Fred; det One er for mig lige saa berettiget som det Andet. Jeg kan ikke, mine Herrer, være med til at gjøre den Slags Forskjel. Der har dog ikke saa sjældent her i denne Sal været udtalt Onsker om, og Trang til at gjøre Noget for de Smaa; her staa man og forhandler om en Klasse Medborgere i vort Fædreland, som væsentlig er udgaaet fra alle de Smaa i Samfundet, nemlig den store Klasse af Lyende, der er født og opdraget i disse smaa Boliger. Det har ogsaa været breddet mig af Altskillige, at det er vanskeligt paa en Tid, hvor der ikke er saa lidt Uro i Befolkningen, selv ogsaa i Lyendeklassen, paa Grund af en vis Aand, der er trængt ind i Samfundet, og derfor skulde man ikke søge at styrke denne Uro ved at sætte et Forslag som dette ind i en Lov; men jeg gjør gjældende, at vil man gjøre Noget for at gjøre Stemningen roligere i vort Samfund, saa veed jeg intet bedre Middel dertil, end det, dog at lade vort Lyende forstaa og vise det, at vi betragte det som Medlemmer af vort Samfund, som vi da ogsaa ville give en Smule Net og en Smule Frihed ved Lov. Jeg veed ikke, at der er nogen Lov i Danmark, som giver Lyendet den allermindste Frihed, som det kan beraabe sig paa; dersom man ikke engang vil vedtage en Sætning som denne. Man kan maasse sige, at man kan søge at faae dette ordnet ved Kontraktforhold, naar Lyendet lader sig fæste. Ja, jeg ser nok i den foreliggende Lyendelov, at der staa, at Parterne kunne ved Fæstes Indgaaelse faae en Kontrakt oprettet og ogsaa faae Vidner derpaa, men der staa kun Tale om, hvorlænge Tjenesten skal være, der staa ikke et Ord om, at de kunne faae en Sætning som denne indlemmet i Kontrakten; at de kun ville gaa ind paa Lyendeforholdet under den Betingelse, at de i det Mindste om Søn og Helligdage forbeholde

sig Net til at have nogle saa Timers Frihed. Man kan maasse sige, fordi der ikke staa Noget om det i Loven, kunne de alligevel faae en saadan Bestemmelse ind i Kontrakten, men for mig er det ikke klart, om en saadan Bestemmelse, selv om den blev indført i Kontrakten, kunde have bindende Kraft lige overfor senere opstaaende Tvistigheder, jeg tvivler derpaa. Selv om man imidlertid tør støtte sig til et Kontraktforhold, veed man da ikke, at Forholdet er saa ulige lige over for en Husbond, naar en nylig konfirmeret Ungling eller en ung Pige skal fæste sig bort, kan maa da virkelig fordrø af dem, at de med nogen Sikkerhed eller nogen Lykke skulde indgaa et saadant Kontraktforhold med en Husbond, der kunde faae noget herdes Værd? Dernæst vil jeg spørge, kan det i det Hele taget være rigtigt i vore Tider at vedtage en Lov, hvorefter det ikke engang er muligt for et Lyende at faae een eller flere Timers Frihed hele Aaret rundt, ikke engang om Helligdagene til at de kunne reise til deres Familie og faae deres Tøi gjort i Stand? Det er for mig en underlig Følelse, hvis den Lovgivende Magt i Danmark vilde vedtage en Lov af den Bestaffenhed og staa en Streg over saa stor en Samfundsklasse af vore Medborgere. Hvis man, som jeg før bemærkede, vil sige, at man behøver ikke at skrive Love for de humane Husbonde, sa gjentager jeg, at man virkelig heller ikke behøver at skrive Love om, at ingen Andre maa forstyrre os Andre i Helligdagens Fred. Der er en Indvending, som jeg har en Fornemmelse af, at man med lidt mere Net kan gjøre gjældende mod mit Forslag, og det er, at jeg muligvis skulde have tilføjet, at der i Korn og Høststens Tid kunde være Tilfælde, hvor man ikke maatte give Lyendet just den Frihed, som jeg her har sigtet til, idet jeg har foreslaaet, at der mod Lyendets Villie ikke skal kunne paalægges dem andet Arbejde, end hvad der hører til Husets Gjerning og til Kreaturernes forsvarlige Nøgt og Pleie; det er jo af den Slags Gjerninger, som absolut maa passes, saa vel Helligdagene som Søgnebagene. Jeg kunde mulig gaa ind paa en saadan Tilføjning og undtage Høstens Tider, thi jeg vilde paa ingen Maade kunne gaa med til at undtage Arbejdstiden; jeg tror ikke, at det ustadige Veir kan være af den Bestaffenhed, at det kan være nødvendigt at paalægge Lyendet et saadant Arbejde om Helligdagene. Jeg dømmner ikke mine Medborgere, fordi de gjøre det; men jeg kan ikke se, at der er nogen virkelig Nødvendighed derfor, hvorimod det uretligt stiller sig noget anderledes, naar Veiret er ustadigt i Høstens Tid. Smidder man vil en saadan Forandring jo ikke kunne ske i mit Forslag, da Lovforslaget foreligger til 3die Behandling; men jeg er sikker paa, at dersom man vedtager mit Forslag, kunde det jo meget godt ændres paa et andet Sted. Hvad der for mig er Hovedsagen, er, at jeg af Humanitetsfølelse — det maa jeg vel sige,